

Nr 430.

Av herrar **Erlander** och **Vougt**, *angående tekningsundervisningen vid de allmänna läroverken.*

Vid tillsättandet av den nu arbetande kommittén rörande lärareutbildningen uttalade statsrådet och chefen för ecklesiastikdepartementet till statsrådsprotokollet, att de sakkunniga borde till prövning upptaga även frågan rörande övningslärarnas utbildning. För en grupp av dessa övningslärare, teckningslärarna, har därmed ett sedan länge framfört önskemål vunnit beaktande. Emellertid torde även vissa andra med tekningsundervisningen vid läroverken sammanhängande problem inom en snar framtid böra bli föremål för statsmakternas överväganden och beslut.

För ett mycket stort antal av läroverkseleverna har tekningsundervisningen en väsentlig betydelse. Att så är fallet för de elever, som i fortsättningen ämna bedriva studier vid tekniska högskolor eller likartade undervisningsanstalter, torde framgå av ett utlåtande, som Tekniska högskolans lärarekollegium avgivit den 29 maj 1935 såsom svar å en framställning från teckningslärarnas riksförbund. I detta utlåtande heter det bl. a.:

”Under senare hälften av 1800-talet började vidsynta läroverksmän alltmer inse, att skolundervisningens ensidigt teoretiska inriktning behövde motvägas av en inriktning mot praktiska uppgifter. I första hand fästes uppmärksamheten därvid på linearritningen, vars praktiska värde och allmänbildande betydelse visat sig så utomordentligt givande vid yrkesundervisningen. Linearritningens införande blev också ett första steg på denna väg som sedermera fullföljdes genom införandet av fysikaliska och kemiska laborationer. Linearritningen blev icke blott ett praktiskt komplement till matematikundervisningen, dess krav på reda och ordning och på ett förstående handhavande av de enklare ritinstrumenten skapade möjligheter till träning i och betygsmässig gradering av sådant intelligensbetonat praktiskt precisionsarbete, för vilket blivande ingenjörer och arkitekter böra dokumentera sig äga verklig fallenhet.

Genom linearritningens införande i elementarundervisningen avlastades största delen av denna undervisning från den högre tekniska undervisningen. Vid gallringen mellan de inträdessökande till högskolan har på grund härav avseende fästs vid kvalificerade teckningsbetyg, såsom uttryck för att studenten äger både den rymdåskådning och den rittekniska förmåga som är en oundgänglig grund för studierna vid högskolan.

Av det ovan anförda framgår att varje väsentlig rubbning av elementarläroverkens tekningsundervisning måste återverka på den högre tekniska undervisningen. Detta gäller icke blott linearritningen, vars ofta förbisedda betydelse genom det föregående klarlagts, utan det gäller även frihandsteckningen, vars betydelse man i allmänhet är mera benägen att erkänna, eftersom de vilka utexaminerats från Tekniska högskolan i sin dagliga yrkesutövning i stor utsträckning måste betjäna sig av skisserad bildframställning. Däremot synes den i Riksförbundets skrivelse såsom önskvärd rekommenderade värden om lär-

jungarnas smakbildning och 'konstuppfostran' knappast nödvändig eller lämplig på elementarstadiet.

Genom den nya läroverksreformen har *undervisningsprogrammet* i teckning för de allmänna läroverken icke undergått någon nämnvärd förändring, men *tiden* för den obligatoriska undervisningen har högst avsevärt avkortats. Att detta måste på ett genomgripande sätt inverka på undervisningsresultatet och därmed även på den högre tekniska undervisningen har högskolans lärarkollegium tidigare haft anledning allvarligt framhålla i samband med framställningar rörande matematikundervisningen, som ju ävenledes genom den nya läroverksstadgan inskränkts så avsevärt, att den icke längre kan anses utgöra ett tillfredsställande underlag för högskolans undervisning. Vissa förändringar till det bättre ha ju sedermera av vederbörande införts både beträffande matematikundervisningen och den frivilliga teckningsundervisningen, men att dessa förbättringar icke äro fullt tillfredsställande synes uppenbart.

Genom att undervisningen i matematik och ritningsämnena vid rikets tekniska gymnasier och elementarskolor ej blivit förminskad, komma ju studerande från dessa läroverk vid bedömandet av inträdesansökningar att äga ett visst företräde framför studenter från de allmänna läroverken.

Åtgärder till förbättring av teckningsundervisningen vid de allmänna läroverken äro således i hög grad önskvärda."

Om en utökning av det obligatoriska timantalet för teckningsundervisningen är omöjlig att genomföra, torde en väsentlig ökning av antalet frivilliga teckningstimmar bära ifrågakomma. Skolöverstyrelsen har i framställning till Kungl. Maj:t den 31 augusti 1935 anfört, att den frivilliga teckningsundervisningen, som tidigare omfattade ett antal av nära 200 veckotimmar, under nästföljande budgetår torde ökas från 50 till 80 veckotimmar. Det förefaller rimligt, att de inskränkningar av teckningsundervisningen i skolan, som gjordes av statsfinansiella skäl, och vilka inträffade samtidigt med de inskränkningar, som 1933 års läroverksstadga medförde, borde borttagas i den mån som det statsfinansiella läget så möjliggör. I varje fall borde det bli föremål för prövning, huruvida det före 1933 tillgängliga timantalet eller det av skolöverstyrelsen föreslagna eller det i årets statsverksproposition föreslagna täcker de krav, som kunna ställas på den frivilliga teckningsundervisningen.

Den starka reduceringen av teckningslektionerna synes vidare bära i någon mån kompenseras genom en effektiv statlig kontroll på undervisningstidens rätta utnyttjande. Med anledning härav borde övervägas, huruvida icke en konsulent för teckningsundervisningen borde knytas till skolöverstyrelsen. I årets statsverksproposition föreslås inrättande av en musikkonsulentbefattning. Härom yttrar statsrådet och chefen för ecklesiastikdepartementet bl. a.:

"Då ifrågavarande undervisning har att fylla en viktig uppgift vid ungdomens utbildning och fostran och då den dessutom kostar staten betydande summor, bör det för staten vara angeläget att tillse att också det bästa möjliga resultat kommer att utvinnas av arbetet."

Dessa statsrådets synpunkter äro till alla delar tillämpliga på teckningsundervisningen och dess behov av inspektion. För teckningsundervisningen framstår behovet av inspektion i så mycket högre grad, som denna undervis-

ning utom de allmänna uppfostrande värdena har en för stora delar av gymnasieungdomen betydelsefull uppgift som förberedelse till den högre tekniska undervisningen, varom övan erinrats.

Av stor betydelse för teckningsundervisningens ställning är även skapandet av tryggare anställningsförhållanden för det mycket stora antal teckningslärare, som för närvarande icke inneha ordinarie anställning. 1935 års riksdag beslöt inrättandet av nära 300 nya ordinarie ämnesläraretjänster för att avhjälpa det missförhållandet, att en mycket stor del av undervisningen utövas av icke ordinarie lärarepersonal. Som av nedanstående sammanställning framgår finnes vid ett mycket stort antal läroverk jämte den ordinarie teckningsläraren en biträdande lärare, som icke är ordinarie, och som utövar en tjänstgöring, som mycket väl skulle kunna motivera att anställningen förvandlades till ordinarie, i all synnerhet som för närvarande det lägsta timantalet för ordinarie tjänst är 15 och det högsta 32, om icke särskilt tillstånd begäres, då timantalet kan utsträckas till 34.

Fördelningen mellan ordinarie och biträdande lärares teckningstimmar vid vissa läroverk.

Läroverk	Antal teckningstimmar		
	för ord. lärare	för biträdande lärare	summa
Södermalms, Sthlm	32	34	66
Malmö	34	32	66
Real, Göteborg	34	28	62
Latin, „	34	27	61
N. Latin, Sthlm	32	25	57
Linköping	30	27	57
Umeå	26	30	56
Östermalms, Sthlm	32	23	55
Uppsala	32	23	55
Karlskrona	32	23	55
Kalmar	34	20	54
Hälsingborg	32	22	54
Örebro	32	22	54
Gävle	34	19	53
Kungsholms, Sthlm	27	25	52
Karlstad	32	19	51
Halmstad	32	18	50
Jönköping	34	14	48
Vasa Real, Sthlm	32	16	48
Sundsvall	28	18	46

Att här åtskilliga nya platser böra inrättas torde ligga i öppen dag även om vid ett eller annat av dessa läroverk speciella förhållanden lägga hinder i vägen för att anställa 2 ordinarie teckningslärare. Uppenbart är, att ett inrättande av nya tjänster icke bör få medföra en rubbning av de nu ordinaries

löneförhållanden i annan mån än att timantal över 32 torde kunna borttagas.

Då undertecknade anse, att ovan påtalade förhållanden motivera åtgärder för mera normala förhållandens införande hemställa vi,

att riksdagen måtte besluta i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om utredning rörande teckningsundervisningens ställning inom läroverksundervisningen och rörande teckningslära-
nas anställningsförhållanden.

Stockholm den 23 januari 1936.

Tage Erlander.

Allan Vougt.